

Lekker brak in Zeeland

Zoet water loopt uit onze kraan zodra we hem opendraaien, en als we genoeg water hebben, draaien we hem dicht. Op de Goese poldergolfbaan in het Zeelandse Goes is het komen en gaan van al dan niet zoet water geen vanzelfsprekendheid. Uit de Goese klei getrokken hoofdgreenkeeper Ronald van Dijke is geknipt om dit parelperceeltje temiden van zout en brak water groen te houden: "Ik ken dit polderlandschap op mijn duimpje. Zeeland is mooi, ik ga hier nooit meer weg."

Auteur: Karlijn Raats

Hoofdgreenkeeper Ronald van Dijke (32) laat vakblad Greenkeeper het kantoor van baandirecteur en lid van de baancommissie Graeme Rutjes (48) binnen. Daar vertoeft hij vaker, naar het zich laat aanzien. Rutjes, die sinds 1997 bij de 18-holes en 9-holes par-3 Goese Golfbaan werkt: "We communiceren vaak met elkaar en overleg voeren we op een informele, directe manier. Af en toe drink ik op vrijdag ook een biertje mee met de vijf greenkeepers." Een humane onderlinge omgang, zo blijkt: "Eén greenkeeper heeft nu last van zijn verstandskies, die moet je dan wel even aandacht geven.", aldus directeur Rutjes. Het restaurant heeft uitzicht op een deel van de weidse baan: het is een polderbaan, met weinig bossages en veel waterpartijen. Voor deze auteur die haar hele leven op beboste zandgrond heeft geleefd, is polderlandschap en watermanagement, en in dit geval watermanagement op een poldergolfbaan, interessant om meer over te weten.

Sponslaag

"De baan heeft te maken met drie waterniveaus", onderwijst Rutjes. "Op het 0-niveau, ten westen pal tegen de baan aan, ligt het Goese Meer, dat zout water bevat. Achter een geologische scheiding - voorheen een dijk - liggen

waterpartijen op de golfbaan met brak water. Tot slot omsluit een poldersloot met eveneens brak water het noordoostelijke deel van de baan af, van waaruit een sluis het waterpeil op de golfbaan regelt ten opzichte van het polderwater en er in elk geval voor zorgt dat dat peil nooit onder polderniveau komt. De poldersloten staan op hun beurt in verbinding met een gemaal dat het water de Oosterschelde op sluis." De Goese Golf ligt op kleigrond, net zoals zijn

Een keer in de acht jaar komen de waterschappen de sloten rondom op en hergebruikt het.

Ronald van Dijke: "Je moet als greenkeeper naar buiten kijken. De natuur en het weer vertellen al veel over wat je moet doen."

Noord-Hollandse broertjes De Amsterdamse en Spaarnwoude, die door slechte afwatering op topdrainage zijn overgegaan. In Goes hoeft het niet zover te komen. Rutjes: "Cathbasins zorgen voor de afwatering. De bassins volgen simpelweg de glooiingen van de baan en zo vindt het water via zwaartekracht zijn weg naar het laagste punt en door buizen uiteindelijk in de sloot." Nooit problemen met water dat op de baan blijft staan? "Nee, nooit problemen", aldus de baandirecteur. "We moeten de drainagepijpen wel riet- en grasvrij houden. Kleigrond is verder niet echt nadelig, zeker omdat het in de zomer water goed vasthoudt en kalkrijk is. We hoeven dus minimaal te beregenen. Ook houden we 's zomers het waterpeil op de baan hoger dan in de polder. Dat regelen we met een sluis." Van Dijke: "Op plaatsen waar drainages uitkomen in de sloten moet ik af en toe wel riet en gras onder water wegknippen met een dubbele messenbalk. Daar heb ik een machine voor en ben er een halve dag mee bezig. Maar drainagecontrole is ook belangrijk in verband met het ijzerhoudende kwelwater achter de dijk dat zijn sporen nalaat."

West-Brabant

In 2000 kampte de baan nog met een dikke viltlaag op zijn greens, het was bij regenval een wervasthoudende sponslaag die ideaal was voor schimmels en straatgras en in de zomer

"We moeten de drainagepijpen wel riet- en grasvrij houden"

De basins volgen simpelweg de glooiingen van de baan en zo vindt het water via zwaartekracht zijn weg naar het laagste punt en door drains uiteindelijk in de sloot.

De baan leegbaggeren. De Goese Golfbaan slaat de drek

De beregeningsvijver is aangesloten op een zoetwaterpijp bij fruitteilers in het plaatsje Capelle, dat zijn water helemaal uit west-Brabant haalt.

zo droog als een noot. "Dat is nu allemaal in orde", verzekert hoofdgreenkeeper Van Dijke, die na de middelbare landbouwschool bij de Goese Golfbaan aan de slag ging. "Die is nu gewoon tot twee centimeter. We zijn tegenwoordig bijna niet meer dicht. Als spelers tijdens slecht najaarsweer schade slaan, is het geen ramp, er zijn dan maar weinig mensen. En in het voorjaar moeten we toch weer gaan beluchten. We passen ook stapje voor stapje organische meststoffen toe op de greens om het bodemleven te verbeteren en zo schimmels en ziektes tegen te gaan." Rutjes voegt toe: "We moeten wel heel vaak beluchten, bezanden en inslepen, want licht en water krijgt het wel, maar lucht te weinig. Dat doen we dan ook een keer in de maand, met holle of vaste pennen. Schudfrezen doen we twee keer per jaar. We zijn een van de weinige banen die hun greens durven te schudfrezen." Van Dijke: "Dat doen we niet in de winter, want dan versmeert de klei, maar ook

Beluchtingsproppen

Van Dijke: "We laten de roughs zo veel mogelijk groeien, om het polderbeeld in stand te houden."

Links: De golfbaan met sluis. Rechts: De poldersloot. Rutjes: "Met de sluis regelen we het waterniveau op de baan."

Van Dijke: "De gemeente heeft sinds kort verordonneerd dat we grassappen moeten afvoeren."

Kraanmachine baggert de poldersloot uit.

niet als het te droog is. Daar zoeken we altijd de juiste omstandigheden voor. Het moet ook rustig kunnen gebeuren. Met de schudfrees rijd je zo'n 1,5 kilometer per uur, omdat je de machine de kans moet geven de wortels door te snijden." Voor beregeningswater is de baan aangesloten op een zoetwaterpijp bij fruittelers in het plaatsje Kapelle iets verderop. Dat haalt zijn water helemaal uit West-Brabant. Rutjes: "In het begin beregenden we nog met brak water. Het hoge zoutgehalte en de hoge ph-waarde probeerden we goed te maken met salpeterzuurinjectie, maar daar hadden we hele grote hoeveelheden voor nodig en dat had daardoor toch niet helemaal de werking waar we op hoopten."

Bagger

Een keer in de acht jaar komen de waterschappen de sloten rondom de baan

leegbaggeren. Van Dijke: "Als er iets direct aan zo'n sloot ligt, is dat adres verplicht het uitgebaggerde materiaal aan te nemen." De Goese Golfbaan slaat de drek op in een uit de grond uitgegraven depot. Een drainagebuis zorgt voor waterafvoer, waardoor een pak uitgelekte en uitgeharde compost overblijft. "Die kan de golfbaan later inzetten bij wijzigingen in de baanstructuur. We kunnen deze grond net zo goed opslaan op ons eigen terrein, want als we dat niet doen, moeten we voor de afvoer betalen."

Dat is niet het enige dat de baan hergebruikt. Vlakbij de plek waar de poldersloot wordt uitgebaggerd, rijst een gigantische berg uit de grond op: een miniatuur vuilnisbelt aan beluchtingspropjes. Van Dijke: "Die composteren hier. Deze grond kunnen we later ook weer gebruiken." Verderop, in een schuur met

een afwateringsrichel, ligt weer een hoop gras opgeslagen. Van Dijke: "Eerst lieten we grasresten buiten composteren. Nu heeft de gemeente sinds kort verordonneerd dat we grassappen moeten afvoeren. We houden er ons maar netjes aan, want dan kun je ook nooit problemen krijgen."

Hij vervolgt: "We doen hier alles zelf, omdat er geen gespecialiseerde loonwerker in de buurt zit. Het is ook wel net zo handig om alles zelf te doen, want dan kun je zelf bepalen wanneer je werkt. Door de verschillende weersomstandigheden is het ook niet handig om afspraken te moeten maken met aannemers." Hoe gaat deze boerenzoon te werk als er zoveel te doen is? "Ik maak niet vaak gebruik van beluchtings- of bemestingsschema's. Ze zijn er wel, en ook doen we in de winter bodemonsterproeven, maar dat zijn meer een leidraden. Je moet als greenkeeper naar buiten kijken. De natuur en het weer vertellen al veel over wat je moet doen. Dan let ik op dingen als wormhoopjes en beestjes, op basis van dat beeld maak ik een planning. Ik ben een praktische man en ken het polderlandschap op mijn duimpje. Zeeland is mooi, ik ga hier nooit meer weg."

De Goese Golf is ontstaan uit een particulier initiatief van de eigenaar van een Zeelands aannemersbedrijf. Hij kocht van de Wilhelmina-polder, een akkerbouw-coöperatie, 175 hectare grond: 100 hectare voor woningbouw aan het water en 75 hectare voor een golfbaan. Voor de aanleg van de baan werd een miljoen kubieke meter klei uit de bodem van het Goese meer gewonnen. De baan is rijk aan meer dan zeven hectare vijver en waterpartijen. De baanarchitecten Hans Herzberger en Donald Steel maakten gebruik van het specifieke ingedijkte landschap. Uniek aan de Goese is het aantal particulier bebouwde percelen op de baan. Tijdens een rondrit in de golfkar wordt zichtbaar dat een van de holes vlak voor een grote glazen uitbouw van een riante villa ligt. Zou daar nou wel eens een balletje...?